

Pohjois-Karjalan hyvinvointialueen hallintosäännön valmistelu

Elina Felin, muutosjohtaja

14.2.2022

Poliittisen päätöksentekojärjestelmän valmistelu

- Väliaikaisen valmistelutoimielimen kokoonpanosta on säädetty voimaanpanolaissa (616/2021). Sen jäsenet on valittava osapuolten viranhaltijoista, joilla on hyvä asiantuntemus toimialansa toiminnasta ja taloudesta.
- Väliaikaisen valmistelutoimielimen lakisääteinen tehtävä on valmistella hyvinvointialueen hallinnon järjestämistä, mm. valmistella hallintosäätöä tulevan aluevaltuuston päätettäväksi. Valtakunnallisen tiekartan mukaan kyseessä on kriittinen, ensimmäisten joukossa vate-ajalla aloitettava tehtävä
- Poliittisen seurantaryhmän tehtävä on seurata ja tukea väliaikaisen toimielimen sote- ja pelastustoimen uudistuksen valmistelutyötä sekä välittää poliittisen päätöksenteon näkemyksiä valmisteluun ja viestiä valmistelusta omiin poliittisiin ryhmiin
- Poliittisen päätöksentekojärjestelmän valmistelun aloittamisesta sovittiin heti ensimmäisessä poliittisen seurantaryhmän kokouksessa 20.9.2021
- Kaikki aluevaltuustoon paikkoja saaneet puolueet ovat olleet valmistelussa mukana poliittisessa seurantaryhmässä
- Valmistelua tehty tiiviisti
 - Poliittinen seurantaryhmä kokoontunut tähän mennessä seitsemän kertaa.
 - Valmistelussa oli alussa mukana myös Sitra.
 - Osallisuuden ja vaikuttamistoimielinten osalta valmistelussa mukana myös kumppanuustyöryhmä ja sen alatyöryhmät
 - Valmistelua käsitelty myös henkilöstöryhmässä
- Ensimmäinen keskustelu aluevaltuuston kanssa seminaarissa 10.2.2022

Valmistelulle asetetut tavoitteet

- Poliittisen päätöksenteon rooli lisääntyy
- Päätöksentekojärjestelmä edistää **integraatiota**, vältetään siilouttava järjestelmä
- Päätöksentekojärjestelmä edistää **osallisuutta ja osallistumista** – kansalaisnäkökulma ja asukkaan ääni kuuluu ja kytketään päätöksentekoon
 - Päätäjät päättää, asukkaat vaikuttaa

Hyvinvoiva pohjoiskarjalainen

A
s
u
k
a
s
o
s
a
l
l
i
s
u
s
k
e
i
n
o
t

Osallisuusvaliokunta, 5 +
muut toimijat

Aluevaltuusto
59 jäsentä (pj + 2 vpj)

L
i
n
n
s
e
i
u
v
j
o
s
t
o
P
o
r
h
e
a
s
i

N
u
o
r
i
s
o
v
a
l
t
u
u
s
t
o

V
a
m
m
a
s
i
n
e
u
v
o
s
t
o

V
a
n
h
u
s
n
e
u
v
o
s
t
o

Tarkastuslautakunta, 7

Aluevaalilautakunta, 5

Luonnos

Aluehallitus, 11

Henkilöstöjaosto, 7

Yksilöasioiden jaosto, 5

Ympäristöterveydenhuollon
jaosto, 7

Hyvinvointialuejohtaja

Hyte-lautakunta, 11

Tulevaisuuslautakunta, 11

Turvallisuuslautakunta, 11

Muu viranhaltijajohto ja organisaatio

Hallituksen jaostot

- Henkilöstöjaosto
 - Yksilöasioiden jaosto
 - Ympäristöterveydenhuollon jaosto
- Vastaavat tehtäviltään nykyisiä Siun soten jaostoja

Vaikuttamistoimielimet

Nuorisovaltuusto

Vanhusneuvosto

Vammaisneuvosto

Lisäksi lapsi- ja perheasiainneuvosto

- Vaikuttaa hyvinvointialueen toiminnan suunnitteluun, valmisteluun, toteuttamiseen ja seurantaan asioissa, joilla on tai joilla vaikuttamistoimielin arvioi olevan merkitystä lasten ja perheiden ja heidän tarvitsemiensa palveluiden kannalta.
- Tulee ottaa mukaan osallistumisen ja kuulemisen kehittämiseen hyvinvointialueella.
- Edistää lapsiperheiden osallistumis-, vaikuttamis- ja toimintamahdollisuuksia maakunnassa.
- Edistää toimijoiden välistä yhteistyötä lasten ja lapsiperheiden hyvinvointiin liittyvissä kysymyksissä.
- Seuraa, arvioi, antaa lausuntoja ja tekee aloitteita.

Osallisuusvaliokunta

Edistää hyvinvointialueen asukkaiden ja palvelujen käyttäjien osallisuutta ja vaikuttamista hyvinvointialueen toimintaan.

- Varmistaa monipuoliset ja vaikuttavat osallisuusmenetelmät.
- Toimii yhdyspintana asukasosallisuuden ja päätöksenteon välillä.
- Tuo asukkaiden äänen päätöksentekoon.
- Vastaa osallisuusohjelman valmistelusta sekä seuraa ja arvioi sen toteutumista.
- Tekee aloitteita ja antaa lausuntoja osallisuuden näkökulmasta.
- Seuraa hyvinvointialueen strategian tavoitteiden toteutumista kansalaisdemokratian toimivuuden ja kansalaisten osallisuuden näkökulmasta.
- Tiedottaa ja viestii osallisuudesta laajasti asukkaille, eri toimijoille ja sidosryhmille yhteistyössä viestinnän kanssa.

- **HYTE lautakunta**
 - Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen
 - Hyvinvointialueen ja kuntien yhteistyö
 - Järjestö ja sidosryhmäyhteistyö
- **Tulevaisuuslautakunta**
 - Talouden ja toiminnan ennakointi
 - Strategian ja palvelustrategian valmistelu
 - Seuraa palveluja ja niiden kustannuksia organisaatioriippumattomasti järjestäjän näkökulmasta
 - Tutkimus- ja kehittämistoiminta
- **Turvallisuuslautakunta**
 - Kokonaisturvallisuus
 - Varautumisen yhteensovittaminen
 - Monijäseninen pelastusviranomaisen
 - Pelastustoimen ja ensihoidon palvelutaso, seuranta, arviointi

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen lautakunta

- Sote järjestämislain 1 §:ssä todetaan, että lain tarkoituksena on **edistää ja ylläpitää väestön hyvinvointia ja terveyttä** sekä varmistaa yhdenvertaiset, **yhteen toimivat** ja kustannusvaikuttavat sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut koko maassa
- Sote-järjestämislaki edellyttää, että hyvinvointialueen **on nimettävä hyvinvoinnin ja terveyden edistämisestä vastaava taho**. -> Pohjois-Karjalassa tämä taho olisi Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen lautakunta
 - Lautakunta vastaa myös kunta- ja järjestöyhteistyön strategisesta järjestämisestä.
 - Lautakunnassa olisi 11 jäsentä (hlökohtaiset varajäsenet), pj ja vpj olisivat valtuutettuja, nuorisovaltuuston nimeämällä jäsenellä ja hallituksen edustajalla läsnä- ja puhe-oikeus

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen lautakunnan roolit ja niiden merkitys

- Kansanterveys ja –hyvinvointi työn suunnannäyttäjänä alueella: lautakunta ohjaa toteuttamisen periaatteita ja prioriteetteja (esim. hyvinvointikertomustyö ja painopisteiden valinta, kansallisten ohjelmien toimeenpano ja soveltaminen)
- Strategisen yhteistyön rakentaja : Kuntien ja järjestöjen kanssa tehtävän yhteistyön pelisäännöt ja periaatteet (kuten järjestöavustukset, yhteistyön rakenne sekä vuotuisten neuvottelujen järjestäminen)
- Hyte-rahoituksen turvaaja: (järjestöt, kunnat ja Siun sote) päätöksillä, painopisteillä ja tavoitteilla ohjaamalla
- Kokonaisuuksien tarkastelija ja prioriteettien linjaaja tiedolla johtamalla

Hyte-lautakunnalle esitetyt tehtävät – päätöksentekoon liittyvät tehtävät

- 1. Päättää määrärahojensa puitteissa järjestöjen ja yhdistysten toimintaavustuksista hyvinvoinnin-, terveyden edistämisen ja osallisuuden lisäämisen käyttötarkoituksiin sekä edistää hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyötä tekevien järjestöjen toimintaedellytyksiä ja vaikuttamismahdollisuuksia.
- 2. Päättää kunta-hyte-yhteistyön rakenteesta, tavoitteista, painopisteistä, yhteistyöstä ja seurannasta.
- 3. Päättää hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen painopisteistä, ja antaa niistä lausunnon hallitukselle talousarviovalmistelua varten hyvinvointivajeiden näkökulmasta.
- 8. Päättää perhekeskustoiminnan toimintasuunnitelmasta hyvinvointialueen osalta ja seuraa sen toteutumista. Vastaa perhekeskustoiminnan strategisesta ohjauksesta hyvinvointialueen osalta.

Hytelautakunnalle esitetyt tehtävät – kansanterveystyön strategiseen johtamiseen liittyvät tehtävät

- 4. Vastaa alueellisen opiskeluhuoltosuunnitelman valmistelusta hallitukselle (valtuustossa hyväksyttävä) sekä seuraa sen toteutumista
- 5. Vastaa alueellisen lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman (lastensuojelulain 12 §) valmistelusta hallitukselle sekä seuraa sen toteutumista
- 6. Vastaa ikääntyneen väestön tukemiseksi tehtävän suunnitelman valmistelusta hallitukselle (valtuustossa hyväksyttävä) sekä seuraa sen toteutumista
- 7. Vastaa neuvolatoiminnan, koulu- ja opiskeluterveydenhuollon sekä lasten ja nuorten ehkäisevän suunterveyden huollon toimintaohjelman valmistelusta hallitukselle ja seuraa sen toteutumista.
- 11. Käsittelee ja tarvittaessa hyväksyy hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen kansalliset ohjelmat ja suositukset, ja antaa niistä lausunnon hallitukselle talousarviovalmistelua varten.
- 13. Toimii laissa ehkäisevästä päihdetyöstä säädettyinä ehkäisevän päihdetyön toimielimenä.

Hytelautakunnalle suunnitellut tehtävät – hyvinvoinnin strategiseen suunnitteluun ja arviointiin liittyvät tehtävät

- 9. Vastaa alueellisen hyvinvointikertomuksen ja –suunnitelman valmistelusta hallitukselle (valtuustossa hyväksyttävä) ja arvioi sen toteutumista
- 10. Seuraa ja arvioi hoito- ja palveluketjujen toteutumista peilaten hyvinvointialueen strategiaan, alueelliseen hyvinvointikertomukseen ja THL:n arviointiraporttiin
- 12. Vastaa hyvinvointialueen päätösten väestöryhmittäisestä arvioinnista ihmisten hyvinvointiin ja terveyteen koskevien vaikutusten osalta järjestämislain mukaisesti.

Hytelautakunnalle suunnitellut tehtävät - neuvottelutehtävä

- 14. Vastaa hyvinvointialueelle järjestämislaita osoitettujen vuosittaisten kuntien ja muiden hyvinvointia ja terveyttä edistävien toimijoiden välisten neuvottelujen järjestämisestä.

Lautakunnan työskentelyn mahdollisuuksia

- Työskentelyn painopiste on asioihin vaikuttamisessa varhaisessa vaiheessa päätöksentekoa
- Työskentely on kokonaisvaltaista: se kattaa isoja asiakokonaisuuksia sekä ihmisen koko elämänkaaren ja koskettaa sekä terveydenhuolto että sosiaalipalveluja mutta on myös yhteydessä mm. kunnan palveluihin
- Työskentely on tavoitteellista, työkaluna on mm. alueellinen hyvinvointikertomus
- Työskentely on strategista mutta toisaalta kiinnittyy tärkeisiin, monelle arkisiinkin asioihin

Tulevaisuuslautakunta

- Aluevaltuusto valitsee toimikaudekseen tulevaisuuslautakunnan, jossa on yksitoista (11) jäsentä ja yhtä monta henkilökohtaista varajäsentä. Aluevaltuusto nimeää jäsenistä lautakunnan puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan. Lautakunnan puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan tulee olla valtuutettu. Lisäksi kokouksissa on läsnäolo- ja puheoikeus nuorisovaltuuston edustajalla ja hallituksen edustajalla
- Tulevaisuuslautakunta vastaa tutkimus- ja kehittämistoiminnasta. Lautakunnan tehtävänä on strategian ja palvelustrategian valmisteluun osallistuminen sekä siihen liittyen talouden ja toiminnan ennakointi ja palvelujen ja niiden kustannusten seuranta organisaatioriippumattomasti järjestäjän näkökulmasta.
 - **Päätösvaltaa** kehittämishankkeisiin, erityisryhmien asumiseen, YTA-alueen yhteistyön ohjaamiseen
 - **Vaikutusvaltaa** strategiaan, palveluverkkoon, talouden ja toiminnan suunnitteluun, investointeihin, palvelujen saatavuuteen ja laatuun, digitaalisten palvelujen kehittämiseen, päätösten ennakkovaikutusten arviointiin
 - *Katsoo askeleen pidemmälle ja siihen liittyen analysoi ja tuottaa tietoa hallitukselle.*

Tulevaisuuslautakunnan tehtäviä

1. Päättää toimialueet ylittävistä strategisista hankkeista ja ohjaa kehittämishankkeita organisaatoriippumattomasti.
2. Päättää alueellisesta erityisryhmien asumisen suunnitelmasta
3. Vastaa YTA-alueen yhteistyön ohjaamisesta
4. Vastaa palveluverkon arvioinnista ja esittää muutoksia.
5. Osallistuu hyvinvointialuestrategian ja palvelustrategian valmisteluun
6. Vastaa digitaalisten palvelujen ja etäpalvelujen kehityksen seurannasta ja arvioinnista.
7. Seuraa taloudellista kehitystä pitkällä aikavälillä esim. rahoituksen kehitystä ja investointitarpeita.
8. Valmistelee ja tekee osaltaan esityksiä toimenpiteistä ja painopisteistä, jotka tulisi huomioida talousarvioissa, toimintasuunnitelmissa ja palvelustrategiassa organisaatoriippumattomasti, pitkän aikavälin taloudellinen kehitys huomioiden.
9. Seuraa toimintaympäristön muutoksia, joilla vaikutusta hyvinvointialueen strategiaan tavoitteisiin; Esim. yleistä yhteiskunnallista kehitystä, väestökehitystä, työvoiman saatavuutta ja ennusteita.
10. Seuraa tulevaisuuden kehitykseen vaikuttavia tekijöitä ja teknologiakehityksen vaikutuksia.
11. Seuraa ja arvioi palvelujen yhdenvertaisuutta, tuottamisen laatua, vaikuttavuutta ja kustannuksia järjestäjän näkökulmasta organisaatoriippumattomasti.
12. Seuraa ja arvioi palvelujen piiriin pääsyä, saatavuutta ja saavutettavuutta järjestäjän näkökulmasta organisaatoriippumattomasti.
13. Ennakoi vaikutuksia palvelutarpeisiin organisaatoriippumattomasti.
14. Osallistuu tehtäväkenttensä osalta merkittävimpien strategisten päätösten vaikutusten ennakoarviointiin.

Esimerkki, pitkän aikavälin investointitarpeet

- Viranhaltijavalmistelu eri tasoilla
- **Tulevaisuuslautakunta:**
 - Käsittelee arviot hyvinvointialueen investointivarasta pitkällä aikavälillä
 - Kokoaa investointitarpeet pitkällä aikavälillä ja priorisoi ne investointivara huomioiden
 - Toimittaa em. asiakirjat ja niihin pohjautuen investointisuunnitelmaehdotuksen hallitukselle
- Viranhaltijavalmistelu, henkilöstön osallisuus, tilanteesta riippuen asukasosallisuus, neuvottelukuntien lausunnot
- Hallitus: ehdotus valtuustolle
- Valtuusto: hyväksyminen

Turvallisuuden ja varautumisen lautakunta

1. vastaa alueellisen ja konsernin riskinarvion yhteensovittamisesta sekä päättää pelastustoimen riskianalyyseista,
2. valmistelee esityksen pelastustoimen palvelutasopäätöksestä hyvinvointialueen aluehallitukselle ja edelleen aluevaltuustolle,
3. valmistelee yhteistyössä ensihoidosta vastaavan palvelualueen ja pelastuslaitoksen toimialueen kanssa esityksen ensihoitopalveluiden palvelutasopäätöksestä hyvinvointialueen aluehallitukselle ja edelleen aluevaltuustolle,
4. vastaa pelastustoimen palvelutason ja ensihoitopalveluiden palvelutuotannon toteutumisesta sekä arvioi ja valvoo niiden toteutumista pelastuslaitoksen omavalvontaohjelman mukaisesti,
5. seuraa pelastustoimen palvelutasopäätöksen ja ensihoitopalvelun palvelutuotannon kehittämissuunnitelmien toimeenpanoa,
6. valmistelee esityksen pelastuslaitoksen palvelutuotantoa koskevasta toiminta- ja talous-suunnitelmasta sekä investointisuunnitelmasta hyvinvointialueen aluehallitukselle ja edelleen aluevaltuustolle,
7. käsittelee pelastuslaitoksen viranhaltijoiden päätöksiä ja pelastusviranomaisen tekemiä päätöksiä koskevat oikaisuvaatimukset,
8. päättää tarvittaessa pelastusviranomaisen käytössä olevista pakkokeinoasioista, kuten uhkasakon asettaminen ja tuomitseminen niiltä osin, kun yksihenkilöinen viranomaisen katsoo asian päätöksentekoon tarvittavan laajempaa harkintaa (pelastusviranomaisen käytössä olevia pakkokeinoja voi pelastuslain mukaan käyttää myös yksihenkilöinen viranomaisen),
9. hyväksyy pelastustoimen säädösten edellyttämät suunnitelmat (sisäministeriön asetus pelastustoimen suunnitelmista),
10. vastaa alueellisen varautumisen ja konsernin yhteisen varautumisen yhteensovittamisesta,
11. vastaa konsernin toimialueiden ja tytäryhtiöiden ja muiden vaikutuspiirissä olevien yhteisöjen varautumistoimien yhteensovittamisesta, ohjaa ja valvoo turvallisuuden ja varautumisen toteutusta sekä tekee esityksiä aluehallitukselle,
12. päättää kuntien varautumisen tukemisesta ja muusta kuntien kanssa tehtävästä sopimusperusteisestä yhteistyöstä,
13. valmistelee aluehallitukselle kokonaisturvallisuutta ja varautumista koskevan toimintakertomukseen otettavan osion,
14. muut pelastustoimen ja varautumisen viranomaistehtävät.

Hallinnon resurssit

- **Karkea** laskelma, mitä uusi rakenne maksaa lisää vuositasolla täydellä teholla toimiessaan 2023. Arvio sisältää erittäin paljon epävarmuuksia (palkkiot, kokousmäärät jne.)
- Arvio sisältää valmisteluun liittyvät henkilöstökulut, arvion uusista luottamushenkilöpalkkiokustannuksista, uusien toimielinten muut kulut (koulutus, tarjoilut, seminaarit, tarvikkeet, tilaisuudet)
- yht 850 000 e (arvio tarkentuu)

Hallintosäännön muiden osioiden valmistelu

- Yhteisenä tavoitteena on ollut hyödyntää Pohjois-Karjalan etumatka, ja suunnata kaikki mahdollinen resurssi muilta osin organisaatiouudistusten sijaan palvelujen ja toiminnan kehittämiseen tulevaisuuden haasteisiin vastaamiseksi.
- Yhteisten tavoitteiden lisäksi hallintosäännön luonnoksen valmistelussa on hyödynnetty Kuntaliiton hallintosääntömallia.
- Hallintosäännön vastuuvastavalmistelijana toimii Pohjois-Karjalan hyvinvointialueen hallintopäällikkö Jari Aho.
- Hallintosäännön luonnoksen valmisteluun on osallistunut Siun soten eri toimialueiden asiantuntijoita. Kokonaisuuden yhteensovittamista on tehnyt työryhmä, johon on valmistelutiimin hallintopäällikön lisäksi kuuluneet Siun soten hallintojohtaja ja lakimies.

- Valmistelun yleisiä periaatteita on käsitelty mm. henkilöstöryhmässä 13.12.2021 ja 31.1.2022, henkilöstöinfossa 3.12.2021, esihenkilöinfossa 15.10.2021 ja esihenkilöille tarkoitettussa tukimateriaalissa, joka oli ohjeistettu käsittelemään kaikissa yksiköissä.
- Toimielinrakennetta on käsitelty henkilöstöryhmässä 13.12.21 ja 31.1.2022. Hyvinvointialueen henkilöstöryhmä toimii yhteistoimintalain mukaisena yhteistoimintaelimenä ja olennaisena viestintäkanavana henkilöstön ja väliaikaisen valmistelutoimielimen välillä.

- Luonnos, vaten esityslista:
<http://dynastyjulkaisu.pohjoiskarjala.net/VateJulk/cgi/DREQUEST.PHP?page=meetingitem&id=2022100017-12>
- Vate käsittelee luonnosta 14.2.2022.
- Luonnosta käsitellään Siun soten johtofoorumissa 11.2.2022, johtotiimeissä viikoilla 7-8, aluevaltuustoseminaarissa ja poliittisessa seurantaryhmässä 17.2.2022 ja henkilöstön edustajien kanssa henkilöstöryhmässä 21.2.2022.
- Näiden käsittelyjen pohjalta tullaan muokkaamaan luonnoksesta esitys hallintosäännöksi valtuuston kokoukseen 14.3.2022.

Hyvinvoiva pohjoiskarjalainen